herpy

GECKOR

Southern leaf-tailed gecko

Phyllurus platurus

Phyllurus platurus är en brunmarmorerad, nattaktiv bladsvansgecko från sandstensklipporna runt Sydney. Den breda, bladformade svansen och kamouflaget får den att försvinna mot klippa och bark. Den blir bara omkring 15 cm, är lugn att hålla och behöver en kall vintervila för att föröka sig.

Familj: Carphodactylidae

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**15 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**5-10 år**
Aktiv	**På natten**
Levnadssätt	**Trädlevande och klipplevande**
Biotop	**Klippterräng och tempererad skog och äng**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**50 × 50 × 50 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**22-26 °C**
Temperatur, natt	**19-21 °C**
Luftfuktighet	**55-100 %**
UVB	**Valfritt**
Vintervila	**10-16 °C** 9-13 veckor
Föda	**Insekter**
Hålls	**Parvis eller i grupp**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**18 mån.**
Kullstorlek	**1-2 ägg**
Kullar per år	**2-4**
Inkubation	**56-110 dagar** vid 21-22 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga III**
EU-bilaga	**Bilaga C**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Phyllurus platurus är en liten, kraftigt kamouflerad gecko med sträv hud och ett brunt eller grått marmorerat mönster som liknar den sandsten den lever på. Kroppen är täckt av låga, knoppformade tuberkler. Det mest karakteristiska är svansen: den är bred, tillplattad och bladformad och fungerar både som fettlager och som avledning, ett rovdjur som griper den står kvar med bara svansen. Den ursprungliga svansen har stora, svagt taggiga tuberkler, medan en nyväxt svans är slätare och mer kompakt marmorerad.

Den blir upp till omkring 15 cm inklusive svans, och kroppen enbart (nos till kloak) mäter högst omkring 10 cm. Svansen kan kastas av om djuret grips, och den växer ut igen. Eftersom svansen också rymmer djurets fettreserver är den ett bra ställe att avläsa om djuret är i form.

Arten beskrevs 1790 av George Shaw och har sedan dess burit många andra vetenskapliga namn. Släktnamnet är bildat av de grekiska orden för blad och svans, och artnamnet av orden för bred och svans, båda med hänvisning till svansens form. Arten kan förväxlas med *Phyllurus caudiannulatus* från Queensland, som dock har en vanlig, rund svans, och de två lever långt från varandra. Djur utan svans är svåra att skilja åt.

P. platurus räknas som en lätthållen art när den får sin kalla vintervila. Den är stilla och stadig, jagar genom att ligga på lur och är mer ett djur att titta på än att hantera. Livslängden är inte dokumenterad, och rutans 5-10 år är en uppskattning.

Läs mer: Vintervila och årstider

Utbredning och livsmiljö

Arten finns bara i östra Australien, i delstaten New South Wales. Huvuddelen av beståndet lever i Sydneybäckenet och de omgivande sandstensområdena, och utbredningen sträcker sig norrut mot Newcastle och söderut till Illawarra.

Den är vanlig i och runt Sydney, där den också finns i bebyggda områden. Typlokalen är angiven bara som New South Wales, och kärnan i utbredningen är Hawkesbury-sandstenen runt Sydney.

> **Naturlig utbredning:** Australien.

LIVSMILJÖ

Phyllurus platurus lever framför allt på klippytor, block och i smala springor, men ses också på träd, även där det inte finns klippor i närheten. Den utnyttjar många slags livsmiljöer, från fuktiga raviner med tempererad regnskog till torra höjdryggar med sklerofyllskog och kustnära hed på sandsten. Den har anpassat sig till människor och finns i garage, på staket, i stödmurar och i hus.

Den är nattaktiv och jagar från ett gömställe där den ligger stilla och väntar på bytet. På dagen sitter den i springor eller under stenar, och flera djur kan dela samma springa, medan de på natten oftast ses ensamma. Födan är stora, nattaktiva ryggradslösa djur som spindlar, nattfjärilar, skalbaggar och kackerlackor. Vintern är sval, och nätterna kan komma nära fryspunkten. Därför behöver arten en kall period för att föröka sig.

Skötsel

TERRARIET

Ett par vuxna djur kan hållas i ett terrarium på omkring 50 × 50 × 50 cm (längd × bredd × höjd), och större är bättre. Arten sitter på klippa och bark, så terrariet ska inredas efter det: platta stycken korkbark, stenar och grenar som djuret kan sitta under och klättra på. Ge många gömställen, så att djuren kan dra sig undan på dagen, och se till att några av dem är lodräta eller sneda.

De finns ofta flera tillsammans i en springa på dagen, så ett par eller en liten grupp går bra, så länge det bara finns en hane per terrarium. Hålls djuren parvis är det lättare att följa släktskap och de enskilda parningarna. Ungar kan hållas i en liten låda på omkring 30 × 20 × 20 cm med hushållspapper som botten och ett enda stycke korkbark som ligger snett och ger skydd. Ett äggläggningssubstrat måste vara tillräckligt djupt, se avsnittet om avel.

Botten kan vara fuktig kokosfiber eller torvmossa. Håll den ren, och byt hushållspappret när det är smutsigt.

TEMPERATUR

Phyllurus platurus trivs vid vanlig rumstemperatur. På dagen ska temperaturen ligga på 22-26 °C, och på natten får den sjunka till omkring 19-21 °C. Något behov av en varm hotspot är inte dokumenterat.

Vintern är viktig för aveln. Efter en veckas fasta sänks temperaturen gradvis, 2-3 grader per dag, till 10-16 °C, och djuren hålls svalt i två till tre månader. Kallare är bättre, och en enstaka natt ända ner mot 9 °C är inget problem. Djuren är fortfarande aktiva vid omkring 10 °C och kan till och med para sig vid 12 °C. Efter perioden höjs temperaturen under en vecka till det normala. Djuren får aldrig kylas ner med mat i magen, eftersom födan då kan ruttna och vara dödlig. Är ett djur i vintervila tydligt magrare tas det ut ur kylan.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Spraya terrariet varje kväll med ljummet vatten. Strax efter sprayningen är luftfuktigheten nära 100 %, men mellan sprayningarna ska den sjunka till omkring 55-60 %, så att terrariet kan torka upp. Djuren dricker droppar från ytorna.

Sprayningen fortsätter varje kväll även under vinterperioden, så att djuren har vatten att dricka och luftfuktigheten inte sjunker för lågt. Något behov av en vattenskål är inte dokumenterat.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Det finns inga dokumenterade krav på UVB för arten. Den är nattaktiv och gömmer sig på dagen i springor, så den får bara lite ljus i naturen. Ge en fast dygnsrytm med ljus på dagen och mörker på natten, och låt terrariet ha både ljusa och skuggiga platser. Använd inte starka spotlampor.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Phyllurus platurus tar levande insekter. Jaktstrategin är bakhåll, så bytet måste röra sig. Syrsor kan användas som grundfoder, och i naturen är det spindlar, nattfjärilar, skalbaggar och kackerlackor. Någon bestämd utfodringsfrekvens eller något bestämt tillskott är inte dokumenterat, så följ djurets vikt och svansens fyllighet och anpassa mängden.

Ungar äter först två till tre dagar efter kläckningen och äter bara lite de första veckorna, men erbjud ändå föda. Efter några veckor börjar de äta ordentligt. Insekterna får högst vara lika stora som djurets huvud. Ta bort rester nästa morgon.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Arten är stilla och stadig och sitter ofta orörlig och väl kamouflerad. Den är inget djur som ska hanteras mycket. Ta aldrig tag i svansen, för den kastas av, och den nya svansen blir slätare och mindre karakteristisk.

I naturen ses djuren oftast ensamma på natten, men flera kan dela en springa på dagen. Ett par eller en liten grupp kan hållas tillsammans om det bara finns en hane per terrarium. Håll utkik efter oro i gruppen.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna har en tydlig hemipenisbuktning vid kloaken, som honorna saknar. Djuren bör vara minst 18 månader gamla och väga minst 18 g innan de sätts i avel. Det tar tid att nå mognad, så var tålmodig.

PARNING

Nyckeln till avel är en kall vintervila på två till tre månader, se avsnittet om temperatur. Efter vilan, när djuren äter normalt och ser friska ut, kan hanen och honan sättas ihop, om de inte redan har kylts ner tillsammans. Parningen ses sällan, så bli inte orolig om du inte ser något.

En till två månader senare syns äggen tydligt genom honans halvgenomskinliga buk som två stora vita ovaler.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Två till tre månader efter att djuren har satts ihop lägger honan ett eller två ägg per kull, oftast två. Honan lägger två till fyra kullar per år med ungefär en månads mellanrum.

Hon behöver ett 8-10 cm djupt, fuktigt bottensubstrat av torvmossa eller kokosfiber som är fuktigt nog att klumpa sig men inte blött. Hon gräver ett skålformat bo som liknar ett fågelbo, lägger äggen i mitten, fyller igen och blir ofta sittande ovanpå boet. Äggen läggs på dagen. Hon syns ofta på marken i stället för i sitt gömställe. Efter äggläggningen är hon tydligt tunnare.

INKUBATION

Äggen tas ut så snart de har lagts och läggs i en blandning av perlit och vatten i förhållandet 1:1 efter vikt. Inkubera vid 21-22 °C. Temperaturer över 25 °C kan döda fostren. Det är oklart om temperaturen styr könet, och kullsyskon är ofta en hane och en hona.

Äggen kläcks efter 8-16 veckor, oftast efter 90-110 dagar, beroende på temperaturen.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna ömsar hud nästan genast efter kläckningen, och det går som regel utan problem. Föd upp dem som de vuxna, men med mindre insekter som högst är lika stora som huvudet. Ge första födan två till tre dagar efter kläckningen. Rester tas bort nästa morgon.

Ungarna kan hållas tillsammans som kullkamrater, men skiljs åt om den ena blir större än den andra eller dominerar. Byt hushållspappret när det är smutsigt.

Hälsa och vanliga misstag

Det finns bara få dokumenterade uppgifter om sjukdomar hos arten. Håll utkik efter följande saker:

- Viktnedgång. Svansen lagrar fett och är den bästa indikatorn på djurets kondition. Ett djur som går ner i vikt under vintervilan ska tas ut ur kylan och fodras upp.
- Mat som inte är smält när djuren kyls ner. Den kan ruttna i tarmen och vara dödlig, så låt djuren fasta en vecka innan temperaturen sänks.
- Förlorad svans. Den växer ut igen, men får en annan och slätare form.
- Sjuka djur får inte gå i vintervila.

Sök veterinär med erfarenhet av reptiler om ett djur går ner i vikt, slutar äta eller verkar slött.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.